

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
4. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง

6. ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ด้านการให้รางวัล ตามสถานการณ์ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา ก่อนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องผ่านการสอบคัดเลือกและผ่านการอบรมหลักสูตรเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำเอกสารประกอบการศึกษาดูด้วยตนเองหลักสูตรช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครู เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 3) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดอบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงานให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีการพัฒนางานไปในทิศทางเดียวกันสามารถแก้ไขปัญหาและการดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ได้จบปริญญาสาขาวิชาเอกการบริหารการศึกษา จะได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในระดับ ป.บัณฑิต สาขาวิชาเอกการบริหารการศึกษา 1 ปีการศึกษา โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เรียนฟรี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2, 2547) ประกอบกับการปฏิรูป

การศึกษาที่มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาตนเองโดยการศึกษาต่อในสาขาการบริหารการศึกษา และเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมเข้ารับการประเมินภายนอกตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และอาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีทักษะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน เพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6 - 7) ดังที่ดันแฮม - เทเลอร์ และคลาเฟน (Dunham - Taylor & Klafehn, 1995, p. 68) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อใช้ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนร่วมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก ชรัตน์ จีนขาวขำ (2547) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา และมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก อำนวย เกตรา (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก และรุ่งกานต์ รอดเรือง (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การจัดการศึกษาระดับขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา และการจัดการศึกษามัธยมศึกษา

เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 39-40) ซึ่งสถานศึกษาที่มีการเปิดสอนระดับแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการศึกษา บุคลากร นักเรียน ชุมชน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อม ที่แตกต่างกัน ตลอดจนเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2546, หน้า 2) สอดคล้องกับงานวิจัยของชรัตน์ จันทราชำ (2547) ได้ทำการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา และมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประเภทของ สถานศึกษา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อำนวย เกตธา (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล ตามการรับรู้ของครูสายผู้สอนและ ครูสายบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จรัรัตน์ วิไลวรรณ (2545) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่มีขนาดต่างกัน ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ด้านการกระตุ้นปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วินัย จิมวงษ์ (2542) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดระยอง ตามการรับรู้ของตนเองและข้าราชการครู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวันชัย นพรัตน์ (2540) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 2) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี ภาวะผู้นำทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการและความรู้ความเข้าใจ ในแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546, คำนำ) ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

หมวด 6 มาตราที่ 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการประกันคุณภาพภายในซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินภายนอก โดยให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี ส่งผลให้มีประสิทธิผลในการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาล คำเซ่ง (2547) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1 อยู่ในระดับมาก ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก อุทัยวรรณ โชชีน (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก อยู่ในระดับมาก มานะชัย วงษ์ธนสุภรณ์ (2546) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ระยอง อยู่ในระดับมาก ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออก อยู่ในระดับมาก พงทิพย์ มั่งคั่ง (2543) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก เกื้อกุล แสงพริ้ง (2541) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก และ วัฒนา พวงสวัสดิ์ (2541) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก

4. จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จำแนกประเภทของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดการบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษามีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ และมุ่งเน้นให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนสมบูรณ์แบบ เพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การเมือง

และเทคโนโลยีกับนานาชาติ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1-2) ซึ่งกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนมีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหารงาน สามารถพัฒนาและบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า ก) หรืออาจเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษา ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการศึกษาและระบบการบริหารใหม่ โดยรวมการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ประถมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา และมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 74) ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พุทธศักราช 2525 – 2529) กำหนดให้จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ (พรหมพร หุทัยถาวร, 2542, หน้า 13) ดังที่ ธวัช บุตรรักษา (2542, หน้า 21) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในภาคตะวันออก จะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความต้องการของชุมชน โดยจะต้องขยายการศึกษาทุกระดับ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับ จึงส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย นพรัตน์ (2540) ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมาย และประสิทธิผลของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม มีความสามารถในการบริหารจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (พรศรี จิมแก้ว, ม.ป.ป., หน้า 205) ดังที่ เอดมอนส์ (Edmonds, 1979) กล่าวว่า การบริหารงานที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำสูง โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียน ตั้งความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียนไว้ในระดับสูง มีการประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ และมีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สเตียร์ (Steers, 1977, p. 46) กล่าวว่า การดำเนินงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยที่มีการบริหารที่ดี ความสามารถในการจัดองค์กร และการใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547, หน้า 81) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์

กับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ได้ทำการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา เกื้อกูล แสงพริ้ง (2541) ได้ทำการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา วันชัย นพรัตน์ (2540) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา และรูห์ (Ruhl, 1986, p. 3216-A) ได้ศึกษาปัจจัยที่ช่วยพัฒนาโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ความคาดหวังในความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน เป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน และโปรแกรมการประเมิน

6. จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องอยู่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ต้องเผชิญกับโลกยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคของการแข่งขัน ยุคของการปฏิรูปการศึกษา และยุคที่มีเทคโนโลยีเป็นพลังขับเคลื่อน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาสร้างเป็นวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2548, หน้า 92 - 93) การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณภาพการศึกษา เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ พัฒนาระบบการคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ยกกระดับวิชาชีพครูให้ได้มาตรฐาน (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2544, หน้า 3) ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน เช่น การศึกษาในสาขาบริหารการศึกษา กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ในยุคปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจและกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองเพื่อทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตลอดจนให้ครูได้รับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยให้สิ่งตอบแทนแลกเปลี่ยนเมื่องานที่มอบหมายสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ สามารถส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษารุดตามเป้าหมาย ดังที่แบสส์ (Bass, 1998, p. 5) กล่าวว่า การบริหารทุก ๆ องค์การจะประสบความสำเร็จ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนได้จะต้องประกอบด้วย ภาวะผู้นำ

การแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วินิตา ศุกระมูล (2546, หน้า 34) กล่าวว่า ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2545, หน้า 14) กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย นพรัตน์ (2540) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการสร้างบารมี ด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม ด้านการกระตุ้นปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12 โดยมีอำนาจการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 29.59

7. จากผลการวิจัยพบว่า ครูต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ร้อยละ 75.46 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทั้ง 2 แบบ ร้อยละ 7.20 และลำดับสุดท้ายคือ ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ร้อยละ 4.27 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำองค์กรไปสู่ทิศทางใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและให้เกียรติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายคือความสำเร็จของงาน และจะทำให้สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางใหม่ ๆ อย่างมีคุณภาพ ครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หรืออาจเนื่องจากการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ปรับเปลี่ยนทั้งความคิด พฤติกรรมให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และต้องมีการเสริมแรงผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม ยุติธรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และจะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารจัดการ ครูสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาให้รางวัลความดี ความชอบ ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม แก่ครูที่ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย และจะทำให้ครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความสามัคคี ทำงานกันเป็นทีม ลดปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับแบสส์ (Bass, 1998, p. 70) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ประสิทธิผลองค์กรสูงขึ้น และคุณวุฒิ

คนฉลาด (2540, หน้า 102) กล่าวว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีทั้งความเป็นผู้นำ การแลกเปลี่ยนพร้อมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพ ฉะนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้น
2. จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล ด้านการกระตุ้นปัญญา และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ฉะนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรใช้เป็น ข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และจัดทำหลักสูตรสำหรับอบรม ผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ
3. จากผลการวิจัยพบว่า ครูต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทั้ง 2 แบบ และลำดับสุดท้ายคือ ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ฉะนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำ อย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน พัฒนาอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาให้สูงขึ้น
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา จากทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้ได้ องค์ความรู้เพิ่มเติม
3. ควรศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศ อย่างเหมาะสมต่อไป